

Так, висока гігієнічність, зносостійкість та гарний зовнішній вигляд цих тканин зумовлює їх широке застосування для пошиття столової білизни.

Дослідження властивостей лляних скатеркових тканин після прання, яким присвячена ця стаття представляють науковий і практичний інтерес. Статтю можна рекомендувати до видання.

Начальник бюро Львівської торгово-промислової палати Козій О. А.

РЕЦЕНЗІЯ на статтю А.Мельника «Дослідження властивостей лляних тканин».

Білизняні лляні тканини використовуються і для пошиття столової білизни, в тому числі і скатерок. Більш висока сорбційна здатність, порівняно невисока забруднюваність, добре відпирання, висока стійкість до прання, гарний зовнішній вигляд та інші властивості вигідно відрізняють скатеркові лляні тканини від аналогічних за призначенням бавовняних тканин. Бажано, щоб у процесі використання виробів, а особливо скатерок і салфеток залишались незмінними їх форма і лінійні розміри після прання. Тому дослідження властивостей скатеркових лляних і напівлляних тканин можна вважати доцільними.

Доцент кафедри товарознавства непродтоварів ЯКА Пелик Л.В.

MOŽNE POUŽITIE ZBRANI HROMADNEHO NIČENIA - AKO NOVA FORMA TERORIZMU

Jaroslav Oberuč

Suhrn

V súčasnosti sme svedkami posunu od klasického (konvenčného) terorizmu, ktorý charakterizuje používanie bežných prostriedkov a metod k novým formám, ktorých nebezpečnosť je oveľa vyššia. Vysoká úroveň hrozby terorizmu je daná i možnosťou zneužitia kvalitatívne nových prostriedkov a zbraní. Súčasná etapa je výrazom pre formu terorizmu používajúceho zbrane hromadného ničenia (jadrove, rádiové, chemické a biologické) alebo prostriedky, ktoré sa im z hľadiska účinku približujú.

Zvyčajne ponímame terorizmus ako formu organizovaného násillia zameraného proti nezúčastneným osobám so zmyslom dosiahnuť politických, kriminálnych alebo iných cieľov. Pre teroristické metódy je príznačná vysoká surovosť, bezcitnosť, nebezpečnosť, nešetnosť a hrubosť. Ich výber a používanie je podmienené úsilím o vyvolanie maximálneho psychologického efektu.

Nätlak používaný teroristami nie je dôsledkom okolností, ale jeho použitím sa usudzuje, že vyvolá pocit strachu a ohrozenia u čo najväčšej masy ľudí. Čím sú zverskosť, surovosť, rozsah útoku a jeho následky väčšie, tým s väčšou pravdepodobnosťou bude dosiahnutý dopredu určený zameranie.

Z tohto pohľadu je terorizmus považovaný za mimoriadne ostrú formu psychologickéj vojny, účinky ktorej sú znásobené neobvyčajnou pozornosťou prostriedkov masovej komunikácie.

V súčasnosti dochádza k veľmi rýchlym zmenám kvality terorizmu. Dochádza k posunu od klasického (konvenčného) terorizmu, ktorý charakterizuje používanie bežných prostriedkov a metod k novým formám, ktorých nebezpečnosť je oveľa vyššia. Vysoká úroveň hrozby terorizmu je daná i možnosťou zneužitia kvalitatívne nových prostriedkov a zbraní. V tejto súvislosti je súčasná nastupujúca etapa terorizmu často nazývaná i obdobím superterorizmu. Superterorizmus¹ je výrazom pre formu terorizmu používajúceho zbrane hromadného ničenia (jadrové, rádiové, chemické a biologické) alebo prostriedky, ktoré sa im z hľadiska účinku približujú.

Podľa účinkov, na ktorých sú zbrane hromadného ničenia založené, rozdelíme ich na jadrové, rádiové, chemické a biologické zbrane.

Jadrové zbrane sú najúčinnejšie prostriedky hromadného ničenia osôb, všetkých druhov materiálu, priemyselných objektov, dopravných a hospodárskych centier. Z konštrukčného

hl'adiska tvoria zbranove systemy zvycajne zahmujuce jadrovü näpln a prostriedky dopravy na ciel'. Z technologickäho hl'adiska je ich odpor založený na vyuziti energie süstredenej V atomovom jadre.

Pri okamzitom uvol'neni jadrovej energie dochäda kjadrovemu vybuchu. Zäkladnou veliänou, ktorá charakterizuje nicivy ücinok jadroveho vybuchu je mnozstvo uvol'nenej energie. Mohutnost'jadroväho vybuchu sa vyjadruje tzv. tritolovym ekvivalentom. Je to take mnozstvo trinitrotoluenu (TNT), pri vybuchu ktoräho sa uvol'ni rovnake mnozstvo energie ako pri vybuchu danej jadrovej näplne.

Tritolovy ekvivalent sa udäva v kilotonäch (kt) alebo v megafonach (Mt). Niöivä faktory jadroveho vybuchu sü tlakovä vlna, svetelne žiarenie, prenikavä radiäcia a rädioaktivne zamorenie. Ak spolupösobi ücinok vsetkych alebo niektörych nicivych faktorov, spôsobuje to kombinovanä zasiahnutie osöb (mechanickä poranenia, popäleniny a chorobu z ožiarenia).

Prvou znämkou jadroveho vybuchu je ostrý oslepujúci zäblesk. Na mieste vybuchu sa postupne vytvära jasne svietiacä oblasť- ohnivä gul'a, ktorej polomer sa zväcsuje a svietivosť klesä. Zohriate splodiny vybuchu vystupujú vel'kou rychlost'ou höre. Vznikajú vzostupne prüdy, ktorá zdvihajú zo zeme prach, ktorý vytvära stlp. Ten sa spoji s oblasťou splodín jadrovej reakcie a vytvära sa hribovity mrak, ktorý dosahuje pri jadrovom vybuchu menšej mohutnosti vysku 5 až 20 km, pri jadrovom vybuchu väöšej mohutnosti vysku 25 až 30 km.

Rädioaktivne lätky nemožno ničif, možno ich iba odsträniť z povrchu, na ktorom sü nebezpecne (na odeve, koži, technikę a pod.). Uskutočňuje sa utieraním, vypräsením alebo umyvaním.

Ich výroba a vyuzitie požaduje vysokä üroveň technologickych vedomosti a vysokä financnä naklady. Zdroje materiälov a pohyb rädioaktivnych pn/kov sü v globälnom meritku sledovaná a vzťahujú sa na ne prisne obmedzujúce opatrenia. Ztychto dövodov je preto zneužitie jadrovych zbrani teroristami vel'mi mälo pravdepodobnä.

Radiologicke zbrane sü zbranove systemy, neraz vel'mi primitivne, umožnujúce ciel'avedomä rozprasovanie rädioaktivneho materiälu na üzemi protivníka. Žiadna medzinärodnä dohoda ich výrobu a použitie neobmedzuje a z hl'adiska vojenskeho nasadenia nemajú prakticky význam.²

V roku 1998 však boi funkčný radiologicky zbranovy systäm, postaveny na kombinácii radioaktivneho materiälu a klasickej vybusniny, umiestneny v jednom z moskovskych parkov teroristami, podl'a presvedceniä oficiälnych orgänov cecenskymi.³ Tento System ale nebol iniciovany a boi použitý iba ako hrozba a prostriedok politickeho nätlaku.

Chemicke zbrane sü prostriedky na spôsobenie hromadnych strät zivej siły a na st'azenie jej akcieschopnosti. Mözu však byť vyuzitä tiež za ücelom zniöenia vegetäcie, zvierat a prirodnych zdrojov, ktore sü pre život l'üdi v istej oblasti nevyhnutne.

Zäklad chemickych zbrani tvoria otravne lätky, ktorá sa mözu použiť ako plyny (pary), kvapaliny, hmly (aerosöly) alebo dymy. Niektöre kvapalnä otravne lätky, najmä pri nizkej teplote, zamorujú terän na dlhy öas. Nicivä ücinky sü dosahovaná prenikaním do l'udskäho organizmu dychacim üstrojenstvom, pokožkou, sliznicami a zazivacim üstrojenstvom.

Podl'a ücinkov na l'udsky organizmus sa rozdel'ujú otravne lätky na nervovoparalyticke, pl'uzgierotvornä, vseobecne jedovate, dusivä a psychoaktivne. Najjedovatejsimi latkami sü nervovoparalyticke otravne lätky, napríklad sarin a VX.

Pritomnosť otravných lätok prezrädzajú zvysky chemickej municie (naboje, granaty, bomby a pod.), obläciky otravnej lätky a neobvykle kvapky. Mnohá otravne lätky majú charakteristicky zápach, ktorý však nemöžeme považovať za dostacujúci dökaz ich prítomnosti, lebo möže ist' uz i o smrtel'nü koncenträciu. Preto sa na nezaujatä stanovenie prítomnosti otravných lätok V ovzduši, na materiäli a v prirode pouziva prístroj nazývany chemicky preukazník. Na rusenie jedovatych vlastnosti otravných lätok pouzivame rözne odmorovacie lätky, ktorá obsahujú odmorovacie süpravy, napríklad univerzälna odmorovacia süprava (UOS-1), individuälny protichemicky bahcek (IPB) a podobne. Odmorovanie je chemickä reakcia, ktorej výsledkom sü nejedovate lätky.

Biologicke zbrane slüžia na hromadne zasiahnutie osöb, zvierat a rastlín. Ich zäkladom sü bakteriologickä (biologicke) prostriedky, ku ktörym patria choroboplodnä mikroby (bakterie,

virusy, rickettsie⁴, plesne) a niektoré bakteriálne jedy (toxiny). Pini sa nimi rôzna špeciálna municia, ktorú môžu na cieľ dopravovať letectvo a rakety, alebo biologické prostriedky môžu byť rozprášané pomocou aerosolových agregátov. Zškodnickým spôsobom môžu teroristi použiť biologické zbrane na infikovanie vodných zdrojov, potravín a vzduchu v rôznych objektoch.

Nákaza môže nastať vdychovaním infikovaného vzduchu, preniknutím mikrobiálnych toxínov sliznicou a porušenou kožou, požitím infikovaných potravín a vody, uhryznutím alebo bodnutím infikovaného hmyzu a kliešťami, stykom so zamorenými predmetmi a zvieratami, poranením črepinami striel plnených bojovými biologickými prostriedkami a priamym dotykom s chorými osobami.

Medzi veľmi nebezpečné prenosné ochorenia patria mor, kiahne a cholera. Z neprenosných chorôb to môžu byť napríklad botulizmus⁵, tularemia⁶, brucelóza⁷. Pre hodnotenie účelnosti a účinnosti použitia choroboplodných zárodkov a toxínov na teroristické ciele sú dôležité predovšetkým tieto vlastnosti:⁸

- Vysoká choroboplodnosť. Ide o schopnosť vyvolať pri vniknutí už veľmi malého množstva mikroorganizmov alebo dávok toxínov do organizmu človeka vážne infekčné alebo neinfekčné ochorenia. Čím je choroboplodnosť použitej látky väčšia, o to menšia dávka je potrebná na účinné infikovanie vzduchu, potravín, vody a na vyvolanie ochorenia obyvateľstva;

- Vysoká účinnosť. Je schopnosť choroboplodných zárodkov vyvolať v relatívne krátkej dobe po preniknutí do organizmu človeka ťažké infekčné ochorenie so smrteľnými dôsledkami. Pôvodcovia infekčných ochorení, ktorí sa vyznačujú relatívne dlhším inkubacným obdobím ochorenia, sú pre teroristické účely nevhodní.

- Vysoká stálosť. Ide o schopnosť zachovať si po dlhú dobu možnosť účinnej kontaminácie. Podmieňujú ju mnohé faktory, napríklad teplota a vlhkosť vonkajšieho prostredia, dostatok svetla a kyslíka v konkrétnom prostredí a podobne.

Ich účinok je závislý najmä na type použitého choroboplodného zárodku, na vonkajších a vnútorných podmienkach a predovšetkým na schopnosti množenia sa choroboplodného zárodku v napadnutých organizmoch. V súčasnej dobe sú z hľadiska nebezpečenstva zneužitia zbraň hromadného ničenia aktuálne najskôr tieto zdroje:⁹

- > Existujúce vojenské arzenály zbraň hromadného ničenia, z ktorých ich teroristické skupiny môžu získať krádežou, lupičstvom či korupciou.

- > Vlastná výroba niektorých zložiek zbraň hromadného ničenia, najmä otravných látok s dôrazom na supertoxické nen/ové jedy a zneužitie bežne priemyselne vyrábaných toxických chemikálií.

- > Úmyselne vyvolávanie sekundárnych účinkov havarijných udalostí prostredníctvom sabotáže alebo údermi konvenčnými zbraňami na kritické body infraštruktúry, akými sú oblasti dopravy a spojov, vodohospodárske, chemické, energetické a jadrové zariadenia, bezpečnostný aparát a podobne.

Možnosť použitia biologických prostriedkov jednoduchým spôsobom sa v súčasnosti považuje za jednu z kľúčových podmienok pre teroristické použitie. Tuto alternatívu podporuje i skutočnosť, že na ochranu proti infekciám, ktoré vybrané druhy mikrobov vytvárajú, neexistujú účinné liečebné prostriedky alebo očkovačie látky.

Nesmierny vplyv na morálny stav nepripraveného obyvateľstva má tiež psychologický účinok teroristického použitia biologických zbraň.¹⁰ Neocakávaná, prekvapujúca a rýchlo sa šíriaca infekčná ochorenia u skupín obyvateľstva môžu za určitých podmienok spôsobiť úplnú dezorganizáciu života ľudí a udržiavať ich v stave nadmerného napätia a strachu z ďalších následkov použitia biologických zbraň.

Ochranu proti biologickým zbraňám môžeme rozdeliť do dvoch základných opatrení:

1. Prísne dodržiavanie pravidiel osobnej hygieny.

2. Použitie prostriedkov individuálnej ochrany, ktorá spoľahlivo chráni pred vniknutím choroboplodných zárodkov do ľudského organizmu.

Summary

Nowadays, we are witnesses of the transfer from classical (conventional) terrorism which

is characterized by use of common means and methods to new forms whose danger is much higher. The high level of terrorism threat is also given by the possibility of abusing the qualitatively new means and weapons. The present stage is an expression for a form of terrorism making use of mass destruction weapons (nuclear, radiation, chemical and biological) or the means which approach to them from the point of view of their effect.

Literatura:

1. Kolektiv autorů: Terorizmus a my. Praha, Computer Press 2001.
2. KORZENIOWSKI, L.: Przesłanki cywilnego kształcenia dla bezpieczeństwa. Zbornik z medzinárodnej vojensko-vedeckej konferencie «Miesto celoživotného vzdelávania v kariere profesionálneho vojaka» konanej 10. októbra 2001 vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši.
3. MATOUŠEK, J., MIKA, O.: Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorizmus. Sbornik přednášek z V. ročníku Mezinárodní konference medicíny katastrof, EGO Zlín, s.r.o., Zlín, 2001.
4. MIKUŠ, P.: Zvyšovanie právneho vedomia absolventov vojenskej akadémie. Zbornik Vojenskej akadémie, Liptovský Mikuláš, 2003.
5. OBERUČ, J.: Kształtowanie psychologiczne przyczynia się do odbornosci człowieka na wszelkie niebezpieczeństwa. In: Zarządzanie bezpieczeństwem pod redakcją Pawła Tyrały. Międzynarodna naukowa konferencja 11.-13. 5. 2000 Kraków, s. 215-220.
6. OBERUČ, J. - CIGÁNIK, L.: Ochrana osôb a objektov pred nebezpečenstvom výbusných systémov. In: ГУМАНІТАРНА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ. МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ. Рівне, Міністерство освіти і науки України, Міжнародний університет «Рівненський економіко-гуманітарний інститут» імені академіка Степана Дем'янука 2002 г., с. 103-114.
7. OBERUČ, J.: Sociálny výcvik významná a nenahraditeľná požiadavka kvalitnej prípravy vojenského profesionála. In: Zborník z vojensko-vedeckého seminára «Miesto a úlohy sociálno-psychologického výcviku v príprave profesionálneho vojaka». Liptovský Mikuláš, Vojenská akadémia 2002, s. 23 - 30.

¹ Kolektiv autorů: Terorizmus a my. Praha, Computer Press 2001, s. 8.

² MATOUŠEK, J., MIKA, O.: Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorizmus. Sbornik přednášek z V. ročníku Mezinárodní konference medicíny katastrof, EGO Zlín, s.r.o., Zlín, 2001.

³ Kolektiv autorů: Terorizmus a my. Praha, Computer Press 2001, s. 10.

⁴ Rickettsie - osobitne mikroorganizmy, drobnejšie patogénne bakterie, majúce vlastnosti blízke vŕscom v tom, že sa rozmnožujú iba v živých bunkách hostiteľských organizmov.

⁵ Botulizmus - nebezpečná otrava pokazenou stravou, obsahujúcou toxíny; otrava botulotoxínom, klobásovým jedom.

⁶ Tularemia - nákazlivá choroba hlodavcov alebo iných zvierat prenosná na človeka; zajačia choroba, zajaci mor.

⁷ Brucelóza - infekčná choroba zvierat, ktorá sa z nich prenáša priamo alebo nepriamo aj na človeka a prejavuje sa v rozličnej forme (Bangova choroba, nákazlivý potrat, stredomorská horúčka, maltská honička).

⁸ KURUCZ, J.: Možnosti biologického a chemického terorizmu. Liptovský Mikuláš, Vojenská akadémia 2002, s. 9

⁹ MATOUŠEK, J., MIKA, O.: Chemický, biologický, radiologický a jaderný terorizmus. Sbornik přednášek z V. ročníku Mezinárodní konference medicíny katastrof, EGO Zlín, s.r.o., Zlín, 2001.

¹⁰ KORZENIOWSKI, L.: Przesłanki cywilnego kształcenia dla bezpieczeństwa. Zbornik z medzinárodnej vojensko-vedeckej konferencie «Miesto celoživotného vzdelávania v kariere profesionálneho vojaka» konanej 10. októbra 2001 vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši.

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МУЗИКАНТА-ІНСТРУМЕНТАЛІСТА В УМОВАХ ВИЩОГО МИСТЕЦЬКОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Олександр СТЕПАНОВ

Інститут мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Музичне мислення виконавця-інструменталіста - високий ступінь сприйняття образно-виражального змісту музичного твору, що максимально поєднує внутрішні перетворення уявного в реальне звучання на інструменті. Чим багатша сфера музичних образів твору, тим цікавіше й багатогранніше розвивається музичне мислення. Необхідно зазначити, що поза ступенем обдарованості музиканта виникає необхідність розвивати такі складові музичного мислення, як-от : мелодико-інтонаційне, ладо-гармонічне, поліфонічне слухання, відчуття музичної форми, ритмічної організації музичної тканини тощо.

Дана проблема не має спеціального дослідження, проте деякі її аспекти фрагментарно знаходять висвітлення в працях відомих педагогів-музикантів і методистів (Г.Нейгауз, Л.Ауер, Д.Кабалевський, Ф.Ліпс, М.Давидов тощо). Розвиток музично-